Diagnostika a léčba chřipky – praktický návod

Stanovisko Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP

Kristýna Herrmannová[1], Marek Štefan[2], Milan Trojánek[2]

1. Klinika infekčních nemocí 1., 2. a 3. LF UK a FN Bulovka, Praha; 2. Klinika infekčních nemocí a cestovní medicíny 2. LF UK a FN Motol, Praha

Platnost od: 11.3.2025. Plánovaná revize: 11.3.2030

Společnost infekčního lékařství formuluje v následujícím textu odpovědi na těchto pět otázek:

1. Koho vyšetřit na chřipku?
2. Jak správně diagnostikovat chřipku?
3. Koho, kdy a čím léčit?
4. Jaké jsou možnosti farmakologické profylaxe chřipky?
5. Jaká jsou specifika ČR v hrazení léčby?

Použité zkratky

Zkratka	**Význam**
BAL	bronchoalveolární laváž
BMI	body mass index
CHOPN	chronická obstrukční plicní nemoc
HCD	horní cesty dýchací
ICHS	ischemická choroba srdeční
IDSA	*Infectious Diseases Society of America*
ILI	chřipce podobná onemocnění, *influenza-like illnesses*
RT-PCR	kvantitativní polymerázová řetězová reakce, *Real-time Polymerase Chain Reaction*
UPV	umělá plicní ventilace

1. Koho vyšetřit na chřipku

Vyšetření se provádí zejména v sezóně výskytu chřipkových onemocnění.

<table>
<tr><th>Koho vyšetřit</th><th colspan="2">ambulantní pacient</th><th>hospitalizovaný pacient</th></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>naléhavě</td><td>● s vysokým rizikem komplikací *) s ILI symptomy, pneumonií či nespecifickými respiračními příznaky
● s ILI symptomy (bez nutnosti přítomnosti horečky) s exacerbací chronického onemocnění či přítomností komplikací chřipky</td><td rowspan="2">● s respiračními příznaky (s horečkou i bez horečky)
● s pneumonií
● přijatý pro zhoršení kardiopulmonálních onemocnění (astma, CHOPN, ICHS, srdeční selhání)
● imunokompromitovaný a ve vysokém riziku komplikací s respiračními symptomy, s horečkou či bez
● již hospitalizovaný, pokud se kdykoliv během hospitalizace projeví respirační příznaky</td></tr>
<tr><td>vhodně</td><td>● s nízkým rizikem komplikací s příznaky ILI, s pneumonií či nespecifickými respiračními příznaky, u něhož výsledek ovlivní rozhodnutí o podání antivirové léčby a/nebo zamezí neindikované preskripci antibiotik</td></tr>
</table>

*) osoby s vysokým rizikem komplikací chřipky:

- děti <2 roky, chronicky nemocné děti bez ohledu na věk
- osoby >65 let
- osoby s chronickým onemocněním srdce (vyjma arteriální hypertenze), plic (včetně astmatu), jater, ledvin, krve, metabolickými poruchami (diabetes mellitus) a neurologickými onemocněními
- osoby s imunodeficitem, včetně sekundárních způsobených léky či infekcí HIV
- těhotné ženy a ženy do dvou týdnů po porodu
- děti a adolescenti na terapii aspirinem či léky obsahující kyselinu acetylsalicylovou (riziko Reyova syndromu)
- obézní osoby s BMI >40 kg/m^2
- osoby umístěné v pobytových zařízeních sociálních služeb, domovech seniorů, odděleních následné péče

2. Jak správně diagnostikovat chřipku

	ambulantní	hospitalizovaný
Jaký materiál	● nazofaryngeální výtěr Provádí se tzv. flokovaným tamponem (*flocked swab),* ne vatový tampon, ne na kovové tyčce; v případě delšího transportu vložit do PCR media.	● nazofaryngeální výtěr ● UPV: endotracheální aspirát, BAL (i v případě negativního výsledku z HCD)
Jaký test	● RT-PCR, RT-PCR multiplex („panel respiračních virů“) ● antigenní test (negativita testu při vysoké suspekci vyžaduje doplnění PCR testu); výhodný je kombinovaný test na chřipku a covid-19, případně na RSV	

Vyšetření PCR má být ideálně provedeno co nejdříve po začátku příznaků

V diagnostice chřipky standardně NEPOUŽÍVAT

- sérologické vyšetření specifických protilátek
- kultivaci viru

3. Koho, kdy a čím léčit na chřipku

Koho léčit	ambulantní		hospitalizovaný
	naléhavě	● s těžkým či progredujícím průběhem (spolu s rozhodnutím o indikaci hospitalizace) ● s vysokým rizikem komplikací (viz str. 2)	● kohokoliv nezávisle na délce příznaků
	vhodně	● bez rizika komplikací, ideálně do 48 hodin od počátku příznaků, zvláště pokud o sdílí domov s osobami ve vysokém riziku komplikací o zdravotník pečující o pacienty s vysokým rizikem komplikací	

<table>
<tr><td>Čím léčit</td><td>

oseltamivir (perorální)

dospělí a dospívající (13-17 let): Tamiflu™ cps. 75 mg, 1 kapsle po 12 hodinách
děti 1-12 let:

hmotnost 10-15 kg: 30 mg po 12 hodinách
hmotnost >15 kg až 23 kg: 45 mg po 12 hodinách
hmotnost >23 kg až 40 kg: 60 mg po 12 hodinách

děti 0-12 měsíců: 3 mg/kg po 12 hodinách *)

Pozn.: redukce dávky u renální insuficience dle SPC.
délka léčby

nekomplikovaná chřipka: 5 dní
při vysokém riziku komplikací a těžkém průběhu: 10 dní

zanamivir (inhalační)

dospělí a děti ≥5 let: Relenza™: 2x denně 2 inhalace (2× 10 mg/den)

(lék druhé volby, t.č. v ČR nedostupný)

peramivir (intravenózní)

dospělí a dospívající (13-17 let): Rapivab™ 600 mg i.v. á 24 hod.
děti od 6 měsíců do 12 let: 12 mg/kg i.v. á 24 hodin

Třetí volba, pokud nelze použít oseltamivir nebo zanamivir, tedy zejména když není možné perorální podání. K dispozici v Toxikologickém informačního centru: https://infektologie.cz/zprava18-02.htm).
zanamivir (intravenózní): Dectova™, v ČR není k dispozici

</td></tr>
</table>

*) v ČR nejsou obchodovány přípravky Tamiflu™ suspenze 6 mg/ml, 30 mg cps., 45 mg cps., 60 mg cps., nutná příprava magistraliter

Pro léčbu chřipky se NEDOPORUČUJÍ

- kortikosteroidy (pouze v případě jiné indikace)
- antibiotika jako profylaxe bakteriální superinfekce (pokud nejsou známky bakteriální infekce)
- imunoglobuliny (k rutinnímu užití)

Pozn.: text se nevěnuje preemptivnímu podávání antivirotik vysoce imunokopromitovaným osobám ve specializovaných centrech.

4. Jaké jsou možnosti farmakologické profylaxe chřipky

Postexpoziční profylaxe oseltamivirem NENAHRAZUJE očkování proti chřipce.

K rozhodnutí o poskytnutí profylaxe se rozhoduje individuálně, podle rizikovosti pacienta, při pandemickém výskytu, pokud se neshoduje kolující virus s virem ve vakcíně atd. V praxi se nejčastěji přistupuje k podání profylaxe u hospitalizovaných pacientů v kontaktu s jinou osobou (pacientem, zdravotníkem, návštěvou) s chřipkou. Délka profylaxe je standardně 10 dní, výjimečně déle.

Indikace postexpoziční profylaxe	**Dávkování oseltamiviru**
● jedinci starší 1 roku po kontaktu s klinicky diagnostikovaným případem infekce (zejména hospitalizovaní pacienti s rizikem těžkého průběhu)	● dospělí: 75 mg jednou denně po dobu 10 dní ● >23 až 40 kg: 60 mg jednou denně po dobu 10 dní ● >15 až 23 kg: 45 mg jednou denně po dobu 10 dní ● 10-15 kg: 30 mg jednou denně po dobu 10 dní
● V případě chřipkové pandemie po kontaktu s infikovaným jedincem u dětí mladších 1 roku	● 0-12 měsíců: 3 mg/kg jednou denně po dobu 10 dní

5. Jaká jsou specifika ČR v hrazení léčby

Indikační omezení úhrady stanovuje SÚKL ve správním řízení. U osob, které podmínky úhrady nesplňují, je lékař povinen uvést na recept poznámku „Úhrada pacientem“.

Co je hrazeno ze zdravotního pojištění **https://prehledy.sukl.cz/prehled_leciv.html#/leciva/0027698** **https://prehledy.sukl.cz/prehled_leciv.html#/leciva/0237897**	Oseltamivir je hrazen v léčbě influenzy A a B u pacientů starších 1 roku, Zanamivir je hrazen v léčbě influenzy A a B u pacientů starších 5 let, kteří z důvodů kontraindikace nebyli očkováni proti influenze nebo tam, kde očkování selhalo, u následujících skupin pacientů: 1) děti s cystickou fibrózou; 2) děti s onkologickým onemocněním na imunosupresivní léčbě; 3) dospělí se závažným chronickým plicním či kardiálním onemocněním na trvalé medikaci; 4) pacienti se závažným imunodeficitem, kde je po očkování nepravděpodobnost protilátkové odpovědi. Z veřejného zdravotního pojištění je pro jednu terapeutickou kúru hrazeno jedno balení určené k pětidenní léčbě.

Literatura

Uyeki TM, Bernstein HH, Bradley JS, et al. Clinical Practice Guidelines by the Infectious Diseases Society of America: 2018 Update on Diagnosis, Treatment, Chemoprophylaxis, and Institutional Outbreak Management of Seasonal Influenza. Clin Infect Dis. 2019 Mar 5;68(6): e1-e47. https://doi.org/10.1093/cid/ciy866

Tamiflu. Souhrn údajů o přípravku. https://prehledy.sukl.cz/prehled_leciv.html#/leciva/0027698

Relenza. Souhrn údajů o přípravku. https://prehledy.sukl.cz/prehledy/v1/dokumenty/64896

Rapivab. Souhrn údajů o přípravku. https://mediately.co/cz/drugs/4nAcxXK78rA0OZmEgZQYhdgnFMF/rapivab#pdfs